

Nr 36.

Ankom till riksdagens kansli den 10 mars 1931 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion om avskedsersättning åt förre månadslönaren C. G. Jonsson.

(1:a avd.)

Uti en av herr *M. Andersson* i Igelboda inom andra kammaren väckt motion (nr 72), vilken hänvisats till statsutskottets förberedande behandling, har hemställts, att riksdagen må tilldela förre månadslönaren Carl Gustaf Heribert Jonsson avskedsersättning efter de grunder, som finnas angivna i kungl. kungörelsen den 15 januari 1926, eller med 6,800 kronor.

Motionären har till stöd för sin framställning anfört följande.

»Företvarande månadslönaren vid flottans station i Stockholm, Carl Gustaf Heribert Jonsson, anställdes den 1 november 1908 vid kungl. kustartilleriet och har sedan dess oavbrutet tjänstgjort i olika befattningar vid marinen, till dess att han efter uppsägning med utgången av år 1929 skildes från sin senaste anställning vid densamma. Från den 1 mars 1924 var Jonsson enligt kontrakt av den 29 februari 1924 anställd såsom månadslönare vid flottans härvarande proviantförråd mot en fast avlöning av 400 kronor i månaden.

Det mellan stationsbefälhavaren vid flottans station i Stockholm och Jonsson upprättade kontraktet var av följande lydelse:

'Kontrakt.

Stationsbefälhavaren vid flottans station i Stockholm antager härmed, uppå förslag av stationsintendenten, *Carl Gustaf Heribert Jonsson* att vara månadslönare vid månadslönarestaten i Stockholm från och med den 1 mars 1924 med tjänstgöringsskyldighet i stationens proviantförråd, intill dess tre månader förflutit efter det uppsägning å endera sidan ägt rum, med åtnjutande av *Fyra-hundra (400:—) kronor* i månaden utan rätt till dyrtidstillägg därå, i enlighet med föreskrifterna i Reglementen för marinen och med åliggande att ställa sig till efterrättelse gällande krigslagar, reglementen och instruktioner samt stationsintendentens föreskrifter.

Av detta kontrakt äro två lika lydande exemplar upprättade, av vilka det ena tillställles Jonsson och det andra, med hans därå tecknade godkännande, förvaras i stationskontoret.

Stockholm den 29 februari 1924.

A. Wachtmeister.

[Ernst Fr. Lindgren.

Härmed förklarar jag mig nöjd.

C. G. Jonsson.'

Tjänstgöringen vid proviantförrådet var hela tiden förlagd till en till stationens matinrättning hörande proviantutlämningsbod. Denna proviantutlämningsbod, som, inrättad med stöd av ett kungl. brev den 23 oktober 1915 och varit i verksamhet alltsedan den 3 januari 1916, tjänar, enligt föreskrifterna för densamma, syftet att tillhandahålla flottans personal vissa förnödenheter till självkostnadspris. De med bodens verksamhet förenade omkostnaderna — däribland avlöning till personalen — täckas genom ett mindre procentuellt tillägg å priserna på de i boden tillhandahållna varorna. Uppenbart är emellertid, att Jonsson, dels med hänsyn till innehållet i anställningskontraktet och dels med hänsyn till förhållandena i övrigt, måste betraktas såsom statsanställd, och att den till honom utgående lönen utgjorts av statsmedel. I likhet med övriga å flottans station i Stockholm anställda, har Jonsson fått sin avlöning uträknad och utskrivet å avlöningslistor å stationens kassakontor samt utbetalad genom detsamma. Den omständigheten, att proviantutlämningsboden sedan levererar sitt överskott till kronan, är ett förhållande, som icke har någon betydelse för bedömandet av Jonssons ställning till kronan. Det är också att märka, att Jonsson ej sökt befattningen vid proviantutlämningsboden utan blivit kommanderad dit från sin tidigare befattning.

Rörande anledningen till Jonssons uppsägning från den senast innehavda tjänsten får jag hänvisa till stationsbefälhavarens skrivelser till kungl. marinförvaltningen den 9 oktober 1929 och 23 januari 1930, vilka äro av följande lydelse:

'Till kungl. marinförvaltningen.

Den 29 februari 1924 anställde stationsbefälhavaren dåvarande daglönaren i matinrättningen C. G. H. Jonsson såsom månadslönare i proviantförrådet från och med den 1 mars samma år. Jonsson avsågs att tjänstgöra såsom kassör i den proviantutlämningsbod, varifrån jämlikt RM I § 352 mom. 2 'envar flottan tillhörande person, som icke åtnjuter naturaportion, äger rätt att, därest stationsbefälhavaren prövar så kunna ske, för sig och eget hushåll utbekomma artiklar från provianttubbörd mot ersättning efter taxa, som fastställes av stationsbefälhavaren, dock under villkor att kronans rätt och fördel icke i något avseende härigenom trädas för när'. Härom stadgas även i § 22 av avlöningsreglementet för officerare och underofficerare m. fl. av den 20 maj 1927. (SFS nr 170/27).

Denna proviantutlämningsbod trädde i verksamhet den 3 januari 1916 med stöd av kungl. brev den 23 oktober 1915 och har sedan — förutom under någon kortare tid, då densamma på grund av ransoneringsföreskrifter ifråga om vissa av de varor, som där utlämnades, måst stängas, — varit i gång till personalens tjänst. Omsättningen inom boden ökades för varje år intill dess 1925 års försvarsorganisation genomfördes. Följderna av denna organisation — framför allt överförandet till övergångsstat av en stor del av personalen — har börjat återverka på proviantbodens omsättning. Av det stora antalet underofficerare, som överförts till övergångsstat, hava en stor del utflyttat från staden eller flyttat till förstäderna, vilket medfört, att det för dem icke längre kunde vara förenat med någon större fördel att begiva sig till proviantboden å Skeppsholmen för att handla. Till följd härav har — såsom sagts — proviantbodens omsättning minskats och den kan icke längre bära den utgift av 400 kronor per månad, som utgör avlöningen till den nuvarande kassören därstädes. Då villkoret för proviantbodens fortsatta verksamhet måste vara, att inkomster och utgifter

Bihang till riksdagens protokoll 1931. 6 saml. 21 häft. (Nr 31—36.) 498 31 2

skola gå ihop, har stationsbefälhavaren sett sig nödsakad att uppsäga månads-lönaren Jonsson från hans anställning med utgången av december månad 1929 för att genom anställande av en månadslönare med betydligt lägre avlöning minska utgifter för proviantboden.

Jonsson kan icke beredas annan anställning vid härvarande station.

Enligt härvid fogade tjänsteförteckning har Jonsson den 31 december detta år varit anställd vid försvarsväsendet i sammanlagt 20 år 1 månad 27 dagar, därvid vid kustartilleriet i 4 år och vid flottan i 16 år 1 månad och 27 dagar.

På grund av det anförda har jag anmodat stationsintendenten att upprätta uträkning å avskedsersättning till Jonsson, vilken uträkning här bifogas. Med överlämnande av samtliga handlingar i ärendet får stationsbefälhavaren härigenom hemställa, att kungl. marinförvaltningen ville jämlikt Kungl. Maj:ts kungörelse den 15 januari 1926 angående förtidspension och avskedsersättning åt vissa övertaliga civila löntagare vid armén och marinen bereda Jonsson avskedsersättning i enlighet med det gjorda förslaget med 6,800 kronor.

Stockholm den 9 oktober 1929.

C. F. Riben.

Ernst Fr. Lindgren.

Till kungl. marinförvaltningen.

På grund av ämbetsverkets kommunikationsresolution den 10 innevarande månad, D.nr 68 N/civ. 720/29, med anmodan att inkomma med närmare utredning angående orsakerna till den minskade omsättningen i proviantboden vid flottans härvarande station, som föranlett månadslönaren vid nämnda proviantbod C. G. H. Jonssons entledigande, får jag anföra följande:

I min skrivelse till ämbetsverket den 9 oktober sistlidet år med framställning om avskedsersättning för Jonsson har jag redan framhållit såsom min åsikt, att *överförandet till övergångsstat av en stor del av personalen förorsakat minskningen i proviantbodens omsättning.*

Av Stockholms station tillhörande personal överfördes på grund av den nya försvarsorganisationen sålunda till övergångsstat 25 officerare och vederlikar samt 140 underofficerare. Denna personal hade till största delen sin tjänstgöring förlagd till Skeppsholmen. Vad särskilt underofficerare beträffar, verkställde dessa, alldenstund de på grund av denna sin tjänstgöring måste dagligen vara å Skeppsholmen, själva sina uppköp, härigenom befriande sina hustrur från en i många fall lång, onödig promenad dit. Härom kunde vem som helst övertyga sig genom att se den mängd av underofficerare, som — särskilt å av-löningsdagar — infann sig i proviantboden.

Sedan överföringen till övergångsstat trätt i kraft, förelåg icke längre för dessa underofficerare någon tjänstgöring å Skeppsholmen och då i följd härav en stor del av dem dels utflyttat till förstäderna och dels avflyttat från Stockholm, inses lätt att de söka att på närmare håll — utan utgifter för spårvägs- eller andra resor — skaffa sig de proviantartiklar de förut köpt å Skeppsholmen. Icke mindre än 27 underofficerare hava avflyttat från Stockholm.

Givetvis har förlusten av en så stor kundkrets menligt inverkat på proviantbodens omsättning och i följd därav även på den inkomst, som skall bestrida bodens omkostnader.

Upplysningsvis får jag därjämte meddela, att årsomsättningen i proviantboden för nedan nämnda år var:

1923	kronor	142,704: 29
1924	»	142,365: 74
1925	»	162,686: —
1926	»	137,259: 82
1927	»	118,492: 56
1928	»	124,434: 11

På grund av vad här ovan anförts får jag såsom min mening framhålla, att orsaken till den minskade omsättningen i proviantboden är en följd av den nya försvarsorganisationens genomförande. Remissakten återgår.

Stockholm den 23 januari 1930.

C. F. Riben.

[Ernst Lindgren.]

Till skrivelsen av den 9 oktober 1929 var fogat följande:

Förslag

till beräkning av avskedsersättning åt
månadslönaren vid proviantförrådet Carl Gustaf Heribert Jonsson.

Den 26 mars innevarande år uppnådde Jonsson en levnadsålder av 41 år och innehar vid anställningens upphörande den 31 december 1929 en sammanlagd anställningstid i statens tjänst av 19 år 1 månad och 8 dagar (bil. 5). Arbetsförtjänsten per månad utgör 400 kronor (bil. 8).

Jämlikt § 6 i SFS nr 10/1926 skulle Jonsson tillkommande avskedsersättning beräknas enligt följande grunder:

för varje helt års anställning intill 15 års anställning ett ersättningsbelopp motsvarande en månads arbetsförtjänst (15×400) kronor	6,000
för varje helt års anställning därutöver ett ersättningsbelopp motsvarande två månaders arbetsförtjänst (4×800)	3,200
	<hr/>
	= Kronor 9,200

Som Jonsson är hänförlig till grupp II av i SFS nr 10/26 omförd personal och för under denna hänförlig löntagare enligt ovannämnd § avskedsersättning icke må utgå med högre belopp än 6,800 kronor är Jonsson berättigad till avskedsersättning med sistnämnda belopp, 6,800 kronor.

Säger: *Sextusenåttahundra kronor.*

Stockholm den 4 oktober 1929.

Louis Renner.

Av vad sålunda anförts torde tydligen framgå, att såväl stationsbefälhavaren som Jonsson vid verkställande av uppsägning av berörda kontrakt varit av den uppfattningen, att avskedsersättning skulle utgå vid Jonssons frånträdande av sin tjänst. I motsatt fall torde möjligen annan tjänstgöring kunnat beredas Jonsson vid proviantförrådet, där Jonsson kontraktsenligt hade sin anställning, och av vilket förråd den omnämnda försäljningsboden endast utgjorde en obetydlig detalj. Hade annat arbete ej kunnat beredas Jonsson, torde detta utslutande fått tillskrivas de indragningar, som var en följd av 1925 års härordning, och Jonsson följaktligen varit berättigad till den avskedsersättning, som riksdagen avsåg skulle utgå till de övertaliga civila löntagarna vid armén och marinen.

Stationsbefälhavarens framställning föranledde emellertid ej någon marinförvaltningens åtgärd. Anledningen därtill syntes huvudsakligen ha varit att,

enligt marinförvaltningens uppfattning, Jonsson varit *anställd* för verksamhet vid proviantutlämningsboden och hans avlöning bestritts från inkomsterna av bodens rörelse.

Av vad tidigare här anförts torde emellertid framgå, att Jonsson måste jämföras med vilken som helst annan månadslönare vid marinen och att hans avlöning utgått av statsmedel även om dessa statsmedel härflyta från inkomst av försäljningsboden. Antag t. ex. att boden under Jonssons anställningstid av någon anledning måst upphöra omedelbart och utan att han hunnit uppsägas kontraktsevenligt tre månader dessförinnan eller lämnat underskott. Skulle han då på grund av att boden icke lämnade någon avkastning gått miste om avlöning under tiden. Naturligtvis icke, utan avlöningsmedlen hade fått tagas från andra kronans medel.

Efter erhållen del av marinförvaltningens beslut vände Jonsson sig i underdånighet till Konungen för att få sin sak prövad, därvid han i huvudsak åberopade de skäl, som av stationsbefälhavaren anförts. Kungl. Maj:t lämnade emellertid framställningen utan bifall.

Senare har Jonsson genom rättegång vid Stockholms rådhusrätt sökt hävda sin rätt, men enär Jonsson erhållit avsked från den innehavda befattningen vid marinen först från och med utgången av år 1929, ansåg rådhusrätten honom ej berättigad till avskedsersättning enligt kungl. kungörelsen den 15 januari 1926.

Jonsson har nu kommit i en synnerligen prekär belägenhet. Allt sedan sitt avskedande har han varit arbetslös, och trots stora ansträngningar har han ej lyckats erhålla någon anställning, vilket i viss mån torde bero på att han, som närslutna läkareutlåtande utvisar, lider av kronisk ledgångsreumatism troligen ådragen under militärtjänstgöringen. Han och hans familj, bestående av hustru och fyra barn, hotas nu därför av nöd eller äro hänvisade att vända sig till den allmänna fattigvården.»

*Utskottets
yttrande.*

Enligt utskottets mening synas vissa skäl vara anförda till stöd för den i motionen gjorda framställningen. Då utskottet emellertid icke haft tillfälle att ingå på en närmare undersökning av densamma, har utskottet icke funnit tillrädligt att nu tillstyrka bifall till motionen. Utskottet har dock ansett sig böra föreslå, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller, att den av motionären berörda frågan måtte av Kungl. Maj:t upptagas till förnyad behandling.

Utskottet får alltså hemställa,

att riksdagen må i anledning av herr Anderssons i Igelboda förevarande motion (II: 72) i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte till förnyad behandling upptaga frågan rörande avskedsersättning åt förre månadslönaren C. G. H. Jonsson.

Stockholm den 10 mars 1931.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Närvarande: Se under utlåtandet nr 32.